

L'origen de l'agricultura i de la ramaderia s'associa, generalment, a un canvi significatiu en la relació establerta entre la societat i el medi en què es va desenvolupar. El Pla de l'Estany constitueix una àrea important pel fet de contenir evidències de les primeres societats agrícoles i ramaderes de la península Ibèrica, però també per la possibilitat de relacionar la informació històrica que ens proporcionen els jaciments arqueològics amb les dades paleoecològiques que ens ofereix l'estany de Banyoles. D'aquesta manera, l'anàlisi de pol·len i macrorestes vegetals de la Draga i de l'estany ha permès reconstruir el paisatge que devia existir durant el neolític.

Fa 7.300 anys, una comunitat neolítica es va establir a la riba oriental de l'estany de Banyoles en un paisatge boscos dens. En l'entorn més proper de l'assentament s'alternaven plantes higròfites, com ciperàcies (*Cladium mariscus*, *Cyperaceae*), boga/balca (*Typha latifolia/angustifolia*), joncs (*Juncus articulatus* i *J. effusus*), menta aquàtica (*Mentha cf. aquatica*), i un bosc de ribera, amb freixes (*Fraxinus* sp.), salzes (*Salix* sp.), oms (*Ulmus* sp.) i verns (*Alnus* sp.), a més de pollancre (*Populus* sp.), saüc (*Sambucus nigra*), llorers (*Laurus nobilis*) i vinyes silvestres (*Vitis vinifera* subesp. *sylvestris*). El component majoritari del paisatge, però, era la roureda, els boscos de caducifolis, amb predomini del roure (*Quercus caducifolis*, principalment *Quercus pubescens* i *Quercus robur*) i la presència d'avellaners (*Corylus avellana*), til·lers (*Tilia* sp.), pins a les clarianes (*Pinus* sp.), teixos en zones d'obaga (*Taxus baccata*) i boixos en el sotabosc (*Buxus sempervirens*). També hi devia haver boscos de coníferes (pins i avets) a les muntanyes circumdants (*Pinus*, *Abies*) i en un àmbit més regional es devien trobar àrees amb presència d'alzinars, amb alzines (*Quercus ilex*), garrics (*Quercus coccifera*), ullastres (*Olea europaea* L. var. *sylvestris*), aladerns (*Phillyrea* sp.), brucs (*Erica* sp.) i estepes (*Cistus* sp.).

Una vegada les comunitats neolítiques s'estableixen a l'assentament de la Draga, es documenta una forta davallada dels valors

de pol·len de roure, tant al jaciment com als sediments naturals de la vora de l'estany. Malgrat que l'arribada de les comunitats neolítiques al Pla de l'Estany es produeix en el context d'una fase lleu de refredament i aridesa, que podia afectar els boscos caducifolis, aquests canvis significatius en la vegetació varen obeir a l'exploració neolítica del bosc per al proveïment de llenya i material de construcció. De fet, es produeix una explotació intensiva de la fusta de roure (constitueix el 95% de la fusta emprada en la construcció de cabanes i altres construccions). Aquesta espècie juntament amb el llozer i el boix fou també la més emprada com a combustible. Aquesta explotació intensa de l'entorn, conjuntament amb l'esmentat refredament climàtic, va provocar canvis importants en el paisatge vegetal. L'espai deixat per la regressió de la roureda serà en part ocupat per herbàcies, com ara gramínies (*Poaceae*), asteràcies (*Asteraceae*) i plantatges (*Plantago* sp.), arbustos com el bruc i el boix, i arbres secundaris com el pi, el til·ler i l'avellaner. Part de les clarianes al bosc degueren ser utilitzades per al cultiu i la pastura, però una part important no es degué utilitzar i fou colonitzada per arbres secundaris i arbustos, fet que comportà només una lleu davallada de la cobertura forestal (Fig. 20).

La pràctica d'una agricultura intensiva en petits camps de cultiu degué resultar en un impacte quasi imperceptible en el registre pol·línic de l'estany de Banyoles. En canvi, s'han documentat altes concentracions de pol·len de cereal al jaciment de la Draga que s'entenen més aviat com el resultat de la introducció d'espigues pel processament o emmagatzematge de la collita, més que no pas de la proximitat dels camps de cultiu al poblat. Els camps es degueren localitzar en les clarianes obertes a la roureda, ja que a les immediacions de l'estany els sòls devien ser massa humits (probablement estacionalment inundats) per cultivar-hi cereals. La pràctica d'un sistema agrícola-ramader intensiu també es tradueix en la limitació de l'impacte de la ramaderia en l'àmbit estrictament local, evidenciat en l'absència d'espores de fongs copròfils en els

Fig. 20. Les rouredes properes al poblat constituïen un espai de gran diversitat en flora i fauna. (Font: <http://elevation.maplogs.com>)

registres naturals de l'estany durant el neolític i l'alta concentració d'aquestes espores en l'assentament.

La transformació del bosc efectuada per les comunitats neolítiques va afectar no només la vegetació. La manca de cobertura vegetal implica una major propensió a l'ocurrència d'episodis d'erosió de sòls, un fenomen documentat tant al jaciment com a l'altra banda de l'estany, en forma d'entrades d'argiles terrígenes al·lòctones, impròpies d'un ambient lacustre i arrossegades en el context de riuades (Fig. 21).

En definitiva, l'adopció d'un mode de vida basat en la inclusió de l'agricultura i la ramaderia en l'organització de la societat va causar un profund canvi en la relació establerta entre els humans i el seu entorn. Aquest canvi econòmic va comportar canvis socials, inclosos el sedentarisme, l'augment demogràfic i les activitats productives cada cop més intensives i més reiterades en un mateix territori. Malgrat que als registres pol·línics regionals l'impacte agrícola no està fortament evidenciat, l'organització social configurada al voltant d'unes comunitats que basaven la seva subsistència en l'agricultura i la ramaderia va provocar canvis importants en la configuració del paisatge. Així, la gran inversió de recursos i de treball implicada en l'adopció de l'agricultura va suposar l'eix vertebrador del patró d'assentament en el territori des d'època neolítica. D'aquesta manera, aquests canvis van iniciar un procés progressiu de transformació del medi que expliquen com s'ha configurat el paisatge actual (Fig. 22).

Fig. 21. L'ús del roure va produir un retrocés de la massa forestal del voltant del poblat. (Font. M. Carreté)

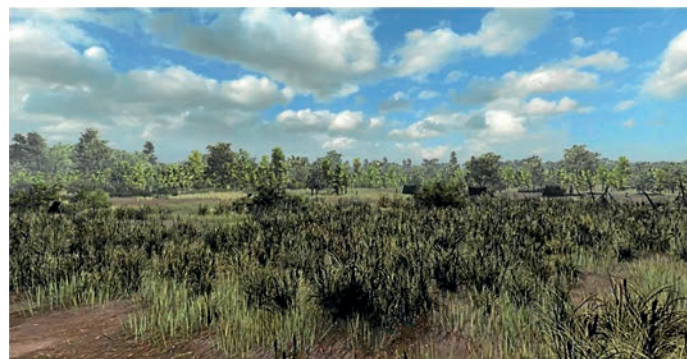

Fig. 22. Les clarianes properes a l'estany on s'instal·là el poblat deixaven pas a una roreda.